

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра психології

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НАПН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ ХАРКОВА
МІЖРЕГІОНАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ СИМВОЛДРАМИ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНА АСОЦІАЦІЯ (ХАРКІВСЬКИЙ ОСЕРЕДОК)

*З нагоди 215 річниці ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
130-ї річниці з дня народження І.А. Соколянського (1889-1960),
115-річчя В.І. Асніна (1904-1956),
95-річного ювілею А.В. Петровського (1924-2006)
та 25-річчя факультету психології і соціології*

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Каталог психотехнологій; тези доповідей)

26 жовтня 2019 року

Харків – 2019

УДК 159.9.07
ББК 88

Рецензенти:

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Запорізького національного технічного університету

Євдокимова Наталя Олексіївна – доктор психологічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

Романовський Олександр Георгійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «ХПІ»

Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 28.10.2019 року

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ (каталог психотехнологій; тези доповідей): матеріали III міжрегіональної наук.-практ. конф., м. Харків, 26 жовтня 2019 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2019. 248 с.

ISBN 978-617-7645-81-7

У збірнику представлено матеріали науково-практичної конференції «**ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ**», метою якої було висвітлення в рамках профорієнтації та просвітництва новітніх розробок у галузі психотехнологій, представлених на теренах України.

Перша частина збірника містить **Каталог психотехнологій** новітніх авторських розробок розвивальних, психокорекційних, діагностичних, тренінгових програм, методик, технік тощо, інформація про які подана у вигляді анотацій.

У другій частині розміщено тези доповідей, які містять результати науково-практичних розробок учасників конференції.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторському варіанті з правками редколегії.

ISBN 978-617-7645-81-7

УДК 159.9.07
ББК 88

© ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2019
© Колектив авторів, 2019
© Єльчанінова Т.М. (оформлення, обкладинка, Ψ-емблема), 2019

Козлітіна О.В., Масловська Ю.С. Особливості використання сучасних настільних ігор у роботі з дітьми, які мають порушення мовлення.....	142
Колчигіна А.В., Демченко А.С. Проблема психологічного благополуччя майбутніх педагогів.....	145
Костикова О.В. К проблеме психотерапии неврозов.....	146
Кузнецов М.А., Зайка Є.В. Короткочасна пам'ять як механізм формування розумових та кінстетичних узагальнень.....	147
Лесніченко Н.П. Типологія гендерних стереотипів особистості.....	153
Лугова М.С., Підчасов Є.В. Психологічні особливості незадоволення дівчат своїм тілом у юнацькому віці.....	157
Лукова С.В. Психологічні особливості поведінки підлітків-спортсменів у конфліктах.....	160
Меднікова Г.І. Психологічні особливості провідних ставлень підлітків з різним рівнем невротизації.....	162
Мелешенко М.О. Проблема самотності і усамітнення у сучасному місті: психологічні чинники і наслідки.....	164
Миронович Б.С. Ставлення до тіла як проекція ставлення до матері.....	165
Надьон В. П. Психологічні особливості учнів початкової школи.....	166
Нестеренко М.О. Гендерні детермінанти сімейних стосунків у молодій сім'ї.....	168
Обухівська А. Г. Психолого-педагогічне вивчення навчальних компетентностей дошкільників з особливими освітніми потребами.....	171
Обухова Н. О. Різноманітність поглядів на поняття копінг-поведінка.....	175
Одинець О.А., Шукалова О.С. Використання семирівневого підходу, як природної орієнтації психологічного і фізичного здоров'я людини.....	176
Панок В.Г. До питання розробки алгоритмів діяльності практичних психологів.....	179
Підчасов Є.В., Наглюк О.А. Роль організаційно-психологічних факторів в адаптації студентів до навчання у ЗВО.....	182
Поденко А.В. Соціально-психологічні чинники плинності кадрів в організації.....	185
Романенко О.В. Теоретичні підходи до вивчення тілесності в психології.....	189
Саврасов М.В. Психологічні механізми моніторингу та контролю у структурі метакогнітивної активності суб'єкта навчально-професійної діяльності.....	192
Савченко М.С. Психологічні підстави використання методу анкетування у дослідженні суб'єктності прокурора.....	197
Савченко М.С., Саврасов М. В. Теоретичні підстави психологічного дослідження особливостей становлення суб'єктності прокурора.....	197
Скринник І.В., Пухно С.В. Емоційне вигорання як психологічна проблема сучасності.....	202
Скрипник Н.Г. Задоволеність навчанням та адаптація студентів до закладу вищої освіти.....	206
Туріщева Л.В., Ткаченко І.В. Настільні ігри як умова соціалізації школярів з порушенням мовлення.....	209
Цеменко М.О. До дослідження рівня задоволеності своїм життям та життєстійкості людей похилого віку.....	211
Цигичко Т.П. Казкотерапія в системі роботи закладу дошкільної освіти.....	213
Чепелєва Н.І. Соціально-психологічний аналіз феномену «чайлдфрі», як трансформації традиційних репродуктивних програм.....	217
Чернякова О.В. До питання розуміння емоцій дітьми з психофізичними вадами розвитку.....	221

перетворюються. Ігровий азарт «охоплює», з'являється бажання «бути в команді», співпрацювати з іншими дітьми. Але педагогу, логопеду, психологу варто враховувати, що ігри можуть «відштовхнути» школяра від гри. Тому ми не використовуємо годинники в настільних іграх.

В роботі з дітьми різного шкільного віку з порушеннями мовлення ми використовуємо наступні ігри: «Хто Я», «Guess Who?», «Відгадай Хто? та Що?» (для молодших школярів); «Гик.. Так.. Бумм», «Activity», «Alias. Dice» (для підлітків); «Alias», «Воображарий» (для юнаків і дівчат).

Всі ці ігри об'єднують те, що дітям необхідно пояснювати слова, відгадувати намальовані або показані іншою дитиною слова, формулювати питання, на котрі повинні відповідати інші ігроки, самим відповідати на запропоновані обставини, складати короткі розповіді-пояснення, описувати відомих людей і т. п.

Використання цих ігор у роботі зі школярами із порушеннями мовлення у питанні виховання та соціалізації забезпечує:

- гарний настрій та позитивні емоції у дітей;
- розширення кругозору та словарного запасу;
- розвиток вміння пояснювати;
- формування комунікативних навичок;
- розвиток самостійності та ініціативності;
- прагнення до взаємодопомоги та співробітництва;
- створення атмосфери пізнання навколишнього середовища.

Цеменко М.О.

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

ДО ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЗАДОВОЛЕНOSTІ СВОЇМ ЖИТТЯМ ТА ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Станом на 16 жовтня 2019 року в Україні 12 мільйонів українців, які перебувають на пенсійному забезпеченні. З них 2,74 мільйонів продовжують офіційно працювати. Найчастіше люди похилого віку розглядають продовження кар'єри як вимушений крок через необхідність матеріального забезпечення себе. Так, на жаль, в Україні громадяни навіть з великим стажем роботи отримують дуже низькі пенсії. Для прикладу, вчитель у США, який досяг так званої вислуги років, кожен рік отримує матеріальне забезпечення, що дорівнює його заробітної плати за останній рік, тобто такий вчитель фактично продовжує отримувати свою заробітну плату після виходу на пенсію, що дозволяє йому гідно жити, подорожувати та займатися хобі.

Але існує і позитивні сторони для працюючих пенсіонерів. Насамперед, реалізована потреба в праці задовольняє потребу в приналежності людини до спільноти (позитивно сприймається свідомістю) і

відповідно доброму самопочуттю. Працююча людина продовжує щоденно вирішувати нові задачі, дізнаватися щось нове, іноді їй необхідно пересилувати себе, розвивати силу волі. До того ж, працюючі пенсіонери слідкують за своїм зовнішнім виглядом, вони почувають себе більш корисними та значущими. Дослідники вважають, люди похилого віку, що виходять на пенсію, більше акцентують увагу на проблеми зі здоров'ям, в них більше психосоматичних захворювань.

Отже ми поставили мету дослідити особистісне ставлення особи до свого життя та життєстійкість працюючих та не працюючих людей похилого віку.

Гіпотеза нашого дослідження: 1. життєстійкість працюючих та не працюючих людей похилого віку відрізняється; 2. пенсіонери з інтернальним локусом контролю більш задоволені своїм життям, ніж особи з екстернальним локусом контролю.

Об'єкт дослідження – люди пенсійного віку.

Предмет дослідження – життєстійкість, локус контролю та рівень задоволення життям працюючих та не працюючих пенсіонерів.

Наша вибірка складається з трьох груп:

1. Люди похилого віку, які отримують пенсію та не працюють.
2. Люди похилого віку, які отримують пенсію та працюють через необхідність додаткового заробітку.
3. Люди похилого віку, які отримують пенсію та працюють через інші причини. Серед таких причин респонденти вказують бажання почувати себе корисним, необхідність спілкування або заповнення вільного часу.

Для дослідження ми обрали 4 інструментаря: авторський опитувальник, методику життєстійкості Мадді, тест «Рівень суб'єктивного контролю», тест «Рівень задоволеності життям».

Авторський опитувальник включає в себе питання, які можуть допомогти провести не тільки кількісний аналіз результатів, але і якісний. Наприклад, ми пропонуємо респондентів назвати причини, через які вони продовжують працювати, назвати останні значні для себе досягнення, оцінити свій рівень здоров'я.

Методика життєстійкості Мадді дозволяє вивчити систему переконань учасників дослідження щодо себе, світу і відносин зі світом. Тест включає в себе три компоненти: залученість, контроль і прийняття ризиків, які проаналізовані незалежно один від одного і всі разом за фактором життєвих сил.

За допомогою методики «Рівень суб'єктивного контролю» можна оцінити ступень контролю досліджуваного над різноманітними ситуаціями у своєму житті. Люди розрізняються по тому, як вони пояснюють причини значущих для себе подій і де локалізують контроль над ними. Можливі два

полярні типи такої локалізації: екстернальний (зовнішній локус) і інтернальний (внутрішній локус). Джуліан Роттер вважав, що люди з інтернальним локусом контролю здобувають більших результатів у своїй діяльності, бо об'єктивно оцінюють себе та свої зусилля, власні позитивні і негативні якості, наявність або відсутність необхідних знань, умінь і навичок. Люди екстернального типу свої здобутки та невдачі пов'язують з везінням або збігом обставин. Ми вважаємо, що люди інтернального типу відчують себе більш щасливими і реалізованими.

Тест «Індекс задоволеності життям» ми використали для диференційованої оцінки особливостей стилю життя, потреб, мотивів, установок, ціннісних орієнтацій людини з метою визначення, які з них позитивно позначаються на його загальному психологічному стані, а які – негативно.

Отже, за результатами дослідження ми зробимо висновок, які мотиви спонукають працювати пенсіонерів, чи робить робота їх більш щасливими та особи з якими особистісними особливостями відчують себе більш реалізованими.

Цигичко Т.П.

*Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)
№ 266 комбінованого типу Харківської міської ради», м. Харків*

КАЗКОТЕРАПІЯ В СИСТЕМІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти з її орієнтацією на особистісно орієнтовану модель побудови відносин «педагог – дитина» саме казка є найбільш ефективним засобом реалізації заявленого Національною Доктриною розвитку освіти України ХХ століття, Базовим компонентом дошкільної освіти (нова редакція), переходу до нового типу гуманістично спрямованої, інноваційної освіти, що виходить з розуміння цінності дитини. Це забезпечує зростання культурного, морально-духовного, фізичного та пізнавального потенціалу суспільства, позитивні зміни у структурі соціальних відносин, побуті, культурі.

Казки – це твори, знайомі нам з дитинства. Вони вчать переживати різні емоції, боротися зі страхами, навчають добрим вчинкам, створюють атмосферу тепла і спокою, позитивно впливаючи на психічне здоров'я дітей. Саме тому одним з найбільш розповсюджених у сучасній психологічній практиці прийомів арт-терапії є терапія казкою. Його основою є психологічний вплив на особистість дитини засобами казки. Казкотерапія сприяє позитивному корекційному впливу на проблеми розвитку психічних процесів особистості дошкільника в цілому (Алексєнко В.В., Лощиніна Я.І., 2008).

Казкотерапія – є напрямком психотерапії, при якому для досягнення